

Nr 153

*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående tillgodoräk-
nande i lönehänseende av lärartjänst i utvecklings-
länderna.*

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin* och fru *Hamrin-Thorell* (I: 462) och den andra inom andra kam-
maren av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.* (II: 554), har hemställts att de lä-
rare, varom i motionerna är fråga och vilka kan styrka att de under borto-
varon utfört sin pedagogiska gärning i något av u-länderna, må vid sökan-
de och återupptagande av tjänst i hemlandet få tillgodoräkna sig den löne-
klassplacering de hade då tjänsten i hemlandet avbröts för skoltjänst i ut-
landet.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag hänvisar utskottet
till motionen II: 554.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord
framställning, utlåtande avgivits av *skolöverstyrelsen*, som anfört följande.

I de svenska missionssällskapens tjänst finns anställda *dels* lärare, som
tjänstgör vid missionssällskapens av svenska staten understödda skolor för
svenska barn i utlandet, *dels ock* lärare, som tjänstgör på missionsfälten
vid skolor för infödda barn. Dessa sistnämnda missionsskolor åtnjuter ej
bidrag från och står ej under inspektion av svenska staten.

Kungl. Maj:t brukar efter framställning i varje särskilt fall medgiva viss
tillgodoräkning i lönegrads- och löneklasshänseende av tjänstgöring vid
de statsunderstödda skolorna för svenska barn i utlandet. På uppdrag av
Kungl. Maj:t (k. br. den 4 maj 1956) ingav överstyrelsen med skrivelse den
18 februari 1958 till Konungen förslag till generella bestämmelser rörande
tillgodoräkning av lärartjänst vid statsunderstödd svensk skola i utlan-
det. Detta ärende, som ännu ej avgjorts av Kungl. Maj:t, handlägges för
närvarande inom civildepartementet.

I fråga om tjänstårsberäkning för lärare med tjänstgöring vid missions-
skolor, som ej åtnjuter bidrag från svenska staten, avgav överstyrelsen den
12 december 1959 utredning och utlåtande till Kungl. Maj:t. I ämbetskri-
velse den 6 november 1964 fann Kungl. Maj:t vad i ärendet förekommit
icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Efter framställning i varje särskilt fall brukar Kungl. Maj:t medgiva
tillgodoräkning i lönegradshänseende (för uppflyttning i reglerad beford-
ringsgång) av tjänstgöring vid ifrågavarande missionsskolor. I fråga om
tjänstgöring vid Svenska kyrkans missionsskolor synes medgivande ha
lämnats även beträffande tillgodoräkning i löneklasshänseende (»lönetur»).

Medgivande att tillgodoräkna tid före avbrott för inplacering och uppflyttning i reglerad befordringsgång kan från och med den 1 juli 1964 lämnas av vederbörande länskolnämnd.

Det i motionerna I: 462 och II: 554 framställda yrkandet synes avse rätt för lärare — som tjänstgjort vid de av svenska staten ej understödda missionskolorna under så lång tid att på löneklassuppflyttning inverkan avbrott (»treårsavbrott») föreligger i deras läraranställning i Sverige — att vid återinträde i lärartjänst i Sverige placeras i löneklass, som om sådant avbrott ej föreläge.

Kungl. Maj:t har tidigare ej bifallit enskilda lärares ansökningar i sådant hänseende. Sedan Kungl. Maj:ts ovannämnda praxis i fråga om tillgodoräkning i lönegradshänseende utbildats, synes emellertid enskilda ansökningar ej ha inkommit till Konungen om tillgodoräkning i löneklasshänseende av tid före sådant treårsavbrott, som här avses. I de flesta fall torde tillgodoräkning i löneklasshänseende av tid före avbrottet ej ha kunnat ifrågakomma med hänsyn till lärarens lönegrads- och löneklassplacering före och efter avbrottet. Om här ifrågavarande tillgodoräkning i löneklasshänseende i det enskilda fallet skulle kunna leda till en förbättrad löneklassplacering, kan det vara tänkbart, att Kungl. Maj:t numera skulle bifalla enskilda ansökningar om sådan tillgodoräkning med hänsyn bl. a. till Kungl. Maj:ts nuvarande praxis i fråga om tillgodoräkning av avbrotts-tiden i lönegradshänseende.

Överstyrelsen uttalade i sin ovan berörda skrivelse den 12 december 1959 (k. br. den 6 november 1964) bland annat, att överstyrelsen ansåge det principiellt önskvärt, att återinträdandet i svensk lärartjänst underlättades för därför behöriga lärare, vilka samlat lärarerfarenhet vid tjänstgöring i skola i utlandet, t. ex. vid svenska missionskolor eller statsunderstödd sådan svensk skola. Överstyrelsen, som vidhåller denna uppfattning, finner sig, under hänvisning jämväl till vad statens lönenämnd den 23 november 1961 anförde i ärendet, likväl ej böra tillstyrka, att generella bestämmelser utfärdas i enlighet med yrkandet i motionerna I: 462 och II: 554.

I detta sammanhang vill överstyrelsen emellertid framhålla, att överstyrelsen skulle finna det synnerligen värdefullt om riksdagens behandling av den i motionerna väckta frågan kunde leda till en generösare inställning än hittills vid prövning av enskilda lärares framställningar i här avsedda fall.

Likaså vill överstyrelsen i detta sammanhang framhålla lämpligheten av att — därest överstyrelsen kommer att medgivas viss beslutanderätt i fråga om löneklassplacering av lärare, som tjänstgjort vid statsunderstödd skola för svenska barn i utlandet — beslutanderätten även i de i motionerna avsedda fallen överlämnas till överstyrelsen.

Det av skolöverstyrelsen åberopade utlåtandet av statens lönenämnd har följande lydelse.

I praxis har Kungl. Maj:t i ärenden om tillgodoräkning för lärare av tjänstgöring på missionsfälten såtillvida intagit en restriktiv ståndpunkt som framställningar om tillgodoräkning för löneklassuppflyttning i allmänhet avslagits. Sådan anställning har icke heller ansetts böra häva s. k. treårsavbrott. Det har emellertid härvid — i de framställningar som remitterats till lönenämnden — i sak varit fråga om tid varunder vederbörande icke innehaft svensk, av Kungl. Maj:t reglerad tjänst. Undantag utgör ett fall, då vederbörande varit tjänstledig från dels prästtjänst, dels lektors-

tjänst för anställning hos svenska kyrkans missionsstyrelse med tjänstgöring såsom rektor eller professor vid teologiska högskolan i Madras. I detta fall har Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juli 1953 och den 28 september 1956 (sistnämnda ärende civildep:ts dnr 287/56) medgivit tillgodoräkning av ifrågavarande tjänstledighetstid för löneklassplacering i lektorstjänsten efter tillstyrkan av lönenämnden. Nämnden får i detta sammanhang erinra om att föreskrifterna i kungörelsen den 17 oktober 1957, nr 596, om tillgodoräkning i löne- och pensionshänseende av tid för anställning hos vissa internationella organisationer m. m. endast avse fall, då tjänsteman, å vilken Saar eller annat av Kungl. Maj:t utfärdat avlöningsreglemente är tillämpligt, varit tjänstledig för anställning av i kungörelsen angivet slag.

När det gällt tillgodoräkning för inplacering i reglerad befordringsgång har Kungl. Maj:t genom ett par beslut under innevarande och närmast föregående år följt en generösare linje i praxis. Sålunda ha genom beslut den 20 maj 1960 och den 15 september 1961 (civildep:ts dnr 477/60 och 1249/61) två lärare i läroämnen tillgodoräknats den ene tjänstgöring i svenska kyrkans missions tjänst i Syd-Rhodesia och den andre tjänstgöring i Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners tjänst vid missionskolor i Etiopien. Lönenämnden yttrade sig i dessa ärenden den 28 april 1960 respektive den 29 augusti 1961.

Enligt lönenämndens mening kan det finnas skäl för en något välvilligare inställning vid bedömning av frågor om tillgodoräkning i lönehänseende av tjänstgöring på missionsfälten än vad som hittills kommit till synes i praxis. Nämnden får härvid erinra om att nämnden i utlåtande den 10 april 1961 över de likalydande motionerna I: 140 och II: 141 till årets riksdag om tillgodoräkning såsom tjänsteår för uppflyttning i löneklass och för pension av viss tjänstgöring utomlands uttalade, att nämnden med hänsyn till de ökade engagemangen från svensk sida i det internationella arbetet fann det naturligt, att en större välvillighet vid bedömningen av de i motionerna avsedda fallen kunde spåras i praxis under de senaste tio åren än dessförinnan.

I vilka fall och i vilken omfattning en sådan välvilligare inställning bör göra sig gällande på det område, som beröres av skolöverstyrelsens framställning i nu förevarande ärende, är dock vanskligt att ange generellt. Bl. a. bör nämligen hänsyn tagas till gällande bestämmelser och tillämplig praxis vid bedömningen i andra fall av frågor om tillgodoräkning av oregerad anställning såväl i vad avser tjänstgöring utomlands som beträffande tjänstgöring inom landet. Nämnden kan därför icke förorda, att generella bestämmelser utfärdas i ämnet.

Lönenämnden ansluter sig sålunda till skolöverstyrelsens uppfattning, att frågor om tillgodoräkning i lönehänseende av missionsverksamhet av här avsedd art liksom hittills böra prövas av Kungl. Maj:t från fall till fall.

Utskottet. Föreliggande motioner synes närmast syfta till att genom utfärdande av generella bestämmelser tillförsäkra lärare, som avbrutit lärarbanan i Sverige för att tjänstgöra vid av svenska staten ej understödda missionskolor utomlands, rätt att vid återinträde i lärartjänst i Sverige räkna sig till goda den tidigare intjänade löneturen även om anställningen utomlands varit så lång tid att på löneklassuppflyttning inverkan avbrott — »treårsavbrott» — föreligger. Med hänsyn till de skiftande förhållanden under vilka här ifråga-

varande lärartjänst fullgörs är utskottet — även med allt beaktande av den gagnande lärargärning tjänstgöringen innebär — inte berett att tillstyrka en generell reglering på sätt i motionerna åsyftas. Inte minst med tanke på de alltmer ökade engagemangen från svensk sida i det internationella arbetet ter sig emellertid en välvillig inställning till hithörande tillgodoräkningsfrågor som naturlig och önskvärd. I likhet med skolöverstyrelsen vill utskottet därför uttala sig för att en mera liberal bedömning av den enskilde lärarens framställning i här avsedda fall kommer till stånd än enligt hittillsvarande praxis. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet sålunda anfört.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 462 och II: 554, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 november 1965

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 155.

Reservation

av herr *Nelander*.